

*Kai rytmečio skliautas nušvinta rausvai
Ir nušviečia mus jos šlovingi gaisai,
Nušvinta, o Dieve, tavoji šviesa,
Kai Alpės pražysta didybe visa,
Melskimės Dievui nuolankiai,
Kadangi žinai ir tikrai supranti,
Kadangi žinai ir tikrai supranti,
Ši žemė — tai Dievo padangė,
Ši žemė — tai Dievo padangė.*

– PIRMASIS „ŠVEICARŲ PSALMĖS“ POSMAS, ŠVEICARIJOS
NACIONALINIS HIMNAS

*Kaip ir visa, kas metafiziška, harmonija tarp minties ir
tikrovės yra randama kalbos gramatikoje.*

– LUDWIGAS WITTEGENSTEINAS

*Žmogus, neperejęs per savo aistrų pragarą, nėra jų
nugalėjęs.*

– CARLAS JUNGAS

*Meilė — tai ugnis. Bet negali žinoti, ar ji sušildys tavo
širdį, ar sudegins namus.*

– JOANA CRAWFORD

RUGSĒJIS

Ana dažniausiai būdavo gera žmona.

Buvo įpusėjusi popietė, kai traukinys, lėtai trūkčiodamas, išniro iš už posūkio bėgiuose ir lygiai trisdešimt keturios minutės po atitinkamos valandos sustojo Dytlikono geležinkelio stotyje, kaip visada. Ne šiaip sau sakoma, kad Šveicarijoje traukiniai nevēluoja. S8 traukinys pradėjo savo kelią Pfefikone, mažame miestelyje už trisdešimties kilometrų. Nuo Pfefikono traukinys nupūškavo aukštyn palei Ciuricho ežerą, per Horgeną vakariniu ežero krantu, per Talvilį ir Kilchbergą. Maži miesteliai su mažų žmonių gyvenimais. Nuo Pfefikono traukinys sustodavo šešiolikoje stotelių, kol pasiekdavo Dytlikoną, mažą miestelį, kuriame Ana gyveno savo mažą gyvenimą. Štai taip banalus traukinio tvarkaraščio faktas moduliavo kasdienius Anos planus. Dytlikono autobusas nevažiavo į miestą. Taksi keliauti buvo brangu ir nepraktiška. Ir nors Bencų šeima turėjo automobilį, Ana jo nevairavo. Neturėjo vairuotojo teisių.

Taigi jos pasaulis glaudžiai sukosi aplink lokomotyvų judėjimą ir Bruno, Anos vyro, arba Ursulos, Bruno motinos, norą ją nuvežti ten, kur pati negali nuvykti savomis kojomis, o tai būdavo retai taip toli, kaip Ana būtų norėjusi.

Tačiau šveicariški traukiniai tikrai važinėjo laiku ir Ana puikiai susitvarkydavo minimaliai pasistengusi. O be to, jai patiko keliauti traukiniu; jai patiko liūliuojantis patogumas, traukiniui linguojant į šonus geležinkelio bėgiais.

Edita Hamer, dar viena emigrantė, kartą pasakė Anai, kad šveicarų traukiniai gali vėluoti tik dėl vienos priežasties.

— Tik jei kas nors puls po traukiniu.

Daktarė Meserli klausė Anos, ar ji kada nors galvojusi apie savižudybę ar bandžiusi žudytis.

— Taip, — atsakė Ana į pirmąjį klausimą. — Apibūdinkite bandymą žudytis, — paprašė dėl antrojo.

Daktarė Meserli buvo šviesiaplaukė, smulkaus kūno sudėjimo moteris, nenuspėjamo amžiaus, tačiau pagyvenusi. Klientus ji priiminėjo savo kabinete Tritligasėje, ramioje, akmenimis grįstoje gatvėje į vakarus nuo Ciuricho meno muziejaus. Ji studijavo psichiatriją Amerikoje, bet psichoanalitikės diplomą įgijo Jungo universitete Kiusnachte, Ciuricho municipaliniame rajone ne toliau kaip už septynių kilometrų. Būdama tikra šveicarė, daktarė Meserli kalbėjo angliškai nepriekaištingai, nors ir su ryškiu akcentu. Garsą v ji išpūsdavo kaip f, jos atviri balsiai skambėdavo kaip paraboliskos arkos, o skardžiuosius balsius, kaip ir visi vokiškai šnekantieji, suminkštindavo. „Apie kaaą jūuus kalfoojate, Aaana?“ — klausdavo ji dažnai, paprastai tuomet, kai Ana būdavo mažiausiai nusiteikusi atvirauti.

Yra toks anekdotas:

Ateina į jaunimo barą šveicaras profesorius ir pamato savo studentus iš Amerikos gerokai išsilinksmintus. Priėjęs pasisveikinti, jis mandagiai klausia: „Kaip laikotės?“ Studentai choru atsako: „Kaifuojame.“ O profesorius ir klausia: „Aapie kaaą kalfoojate? Apie eksaaaminus?“

Visada paklausta, ką galvojanti, Ana vangiai truktelėdavo pečiais ir visuomet atsakydavo vienodai: „Aš nežinau.“

Tik kad Ana, žinoma, beveik visada žinojo.

Tą popietę purškė lietus. Šveicarijoje orai yra permainingi, nors retai atšiaurūs, ypač Ciuricho kantone, ypač rugsėjį. O *buvo* rugsėjis, nes Anos sūnus jau ėjo į mokyklą. Nuo stoties ji lėtai nužingsniavo baustiną puskilometrį iki Dytlikono centrinės gatvės, retkarčiais sustodama prie parduotuvių vitrinų, kad nors kiek pratęstų laiką. Euforija po sueities buvo išgaravusi, ir dabar ji tejautė visa apimantį nuobodų pasisotinimą. Taip Ana jautėsi ne pirmą kartą. Tas jausmas ją sekino ir bukino. Optikos salono vitrinoje išstatyti nukainoti akiniai jai buvo nuobodūs. Ji nusižiovavo tiesiai į vaistinės lange sudėliotą homeopatinių vaistų piramidę. Pažiūrėjusi į prie SPAR parduotuvės išdėtą virtuvinių rankšluosčių pintinę, ji vos nenumirė iš nuobodulio.

Ana kasdieną važiavo nuoboduliu kaip ir traukiniu.

Ar tai tiesa? — galvojo ji. *Tai negali būti visiška tiesa.* Ir nebuvo. Prieš valandą Ana gulėjo nuoga ant visiškai nepažįstamo vyriškio Ciuricho rajone Nyderdorfe, keturiais aukštais pakilusi virš išsišakojusių senamiesčio skersgatvių bei stambiais akmenimis grįstų gatvelių su kioskais, prekiaujančiais kebabais, ir užteigomis, lankytojams siūlančiomis ištirpusio sūrio puodus bendram vartojimui.

Kad ir kiek mažai turėjau gėdos, ir ta išgaravo, mąstė Ana.

— Koks yra skirtumas tarp gėdos ir kaltės? — paklausė Ana.

— Gėda yra sąmonės prievartavimas, — pasakė daktarė Meserli. — Gėda meluoja. Išgėdinkite moterį ir ji pa-

tikės esanti iš pagrindų neteisi, iš prigimties kalta. Vienintelis dalykas, kuo ji tikės, bus jos nesėkmės. Niekada neįrodysite, kad taip nėra.

Buvo beveik 3.00 popiet, kai Ana pasiekė savo sūnaus mokyklą. *Primarschule Dorf* mokykla stovėjo šalia miesto aikštės tarp bibliotekos ir trijų šimtų metų senumo namo. Prieš mėnesį, per Šveicarijos nacionalinę šventę, aikštėje šurmuliavo piliečiai, vaišindamiesi dešrelėmis ir linguodami į tautinio ansamblio grojamos muzikos taktą po fejerverkų ugnimis nušviestu dangumi. Per armijos manevrus kareiviai buvo negrabiai įstrižomis gretomis išrikiavę sunkvežimius šalia aikštės fontano, kuriame vasaros dienomis pliuškendavosi nuogi vaikiūkščiai, o jų motinos sėdėdavo ant suoliukų netoliese ir skaitydavo knygas arba valgydavo jogurtą. Brunas prieš daugelį metų buvo atitarnavęs armijos rezerve ir visa, kas jam iš tų dienų buvo likę, tai rūsyje laikomas kovinis šautuvas. Pačios Anos knygų skaitymas nedomino ir kai jos sūnūs norėdavo maudytis, ji juos vesdavo į miesto baseiną.

Tądien aikštėje žmonių buvo mažai. Moteriškių trijulė plepėjo priešais biblioteką. Viena stumdė vaikišką vežimėlį, kita už pavadžio laikė vokiečių aviganį, o trečioji tiesiog stovėjo tuščiomis rankomis. Tai buvo motinos, laukiančios savo vaikų, ir jaunesnės už Aną gerais dešimčia metų. Jos buvo kaip iš pieno plaukusios, gyvybingos, o Ana jautėsi sugižusi ir apsmukusi. Moterų veiduose švietė, pamanė Ana, jų būties lengvumas, atsipalaidavimas ir prigimtinė šviesa.

Ana retai jausdavosi patogiai savo odoje. *Mano veidas įsitempęs ir man trisdešimt septyneri metai*, pagalvojo Ana. *Aš esu visų savo konvulsijų suma*. Viena mama jai nuoširdžiai, tegu ir privalomai, pamokojo ranka ir nusišypsojo.

Nepažįstamąjį Ana pirmąkart pamatė per vokiečių kalbos pamoką. *Bet, Ana, turėjai jo pimpalą savo burnoje*, priminė ji sau, *jis nėra nepažįstamasis*. Vyras nebebuvo jai nepažįstamas. Jis vadinosi Arčiu Saderlendu, buvo škotas, emigrantas, kaip ir ji pati, studijavo kalbas. *Ana Benc, studijuojau kalbas*. Lankyti vokiečių kalbos kursus ją paskatino daktarė Meserli (ir pagal nuožmią bei suktą gyvenimo ironiją būtent Brunas patarė jai eiti pas psichoterapeutą: *Man jau gana tavo sukruštos savigailos, Ana. Eik gydytis*, — štai kaip jis jai pasakė). Tuomet daktarė Meserli įdavė Anai seansų tvarkaraštį ir pasakė: „Atėjo laikas jums nukreipti savo gyvenimą į trajektoriją, kuri privers jus labiau įsitraukti į aplink verdantį gyvenimą.“ Daktarė jausmingai, nors ir pamokomai kalbėdama, buvo teisi. Atėjo laikas. Atėjo ir praėjo.

Seansui besibaigiant, po šiek tiek ilgesnio įkalbinėjimo, Ana nusileido ir sutiko įsirašyti į pradedančiųjų kursą *Migros Klubschule* centre, į tuos pačius kursus, kuriuos jai derėjo lankyti prieš devynerius metus, kai ji atvyko į Šveicariją nemokėdama kalbos, neturėdama draugų, su jau išvešėjusiu ilgesiu visko, kas artima.

Prieš valandą Arčis pašaukė Aną iš virtuvės: *Ar ji gersianti kavos? Arbatos? Ar norėsianti ko nors užvalgyti? Ko ji norėtų? Bet ko? Ko nors?* Ana rengėsi atsargiai, tarsi į drabužio siūles būtų įsiūti spygliai.